

ipso facto privari beneficiis. Consequens est falsum; ergo. Sequela patet, quia licet in illo matrimonium non sit validum, est tamen attentatum ex pleno affectu et consensu, nam interveniente ignorantia impedimenti, dari potest huiusmodi consensus, ut dicta opinio supponit de clerico in minoribus; est autem quoad hoc eadem ratio de clerico in sacris, ut per se constat; ergo si tale matrimonium privat minorem clericum beneficiis suis, cur non majorem? nam reipsa non reddit illum magis incapacem; affectu autem, et attentione aequales sunt. Minor autem patet ex rationibus factis pro nostra sententia, quae generaliter probant de quocumque clerico in sacris, sive per ignorantiam, sive ex certa scientia contrahente. Imo ille prior minus privandus videtur, quia minus peccat ratione ignorantiae, quamquam fortasse aliquando ex ignorantia magis peccet, ut si sit ex errore pertinaci contra fidem. Nec video quid commode responderi possit, nisi fortasse jus canonicum nihil de hoc statuisset circa clericum in sacris, sicut statuit de clerico in minoribus. Sed contra hoc statim se offert objectio, quia nunquam etiam invenitur in jure statutum, ut clericus in minoribus sit privatus beneficiis ratione matrimonii contracti ex vero consensu, etiamsi matrimonium illud nullum esse contingat.

17. Quamobrem solidior responsio mihi esse videtur in universum concedere sequelam, atque adeo etiam in posteriori modo, quo matrimonium est nullum ex impedimento ignorato, quantumvis clericus conatu suo contraheret conjugium, non privari beneficiis, quae fuit opinio Cardinalis, in Clem. *Gratie*, de Rescriptis, q. 47; et aliorum quos refert Covar. supra. Quantumvis enim contraria sententia communior sit, tamen non video quo sufficienti fundamento nitatur, quia haec privatio ipso facto oportet, ut aliquo jure humano fiat, nam constat neque ex natura rei, neque ex jure divino talem personam non esse incapacem beneficii propter illum actum; at nullum est Ecclesiasticum jus, quod talem privationem ipso facto inducat in eo casu; ergo. Probatur minor, nam si quod esset, maxime d. cap. 4, de Cler. conjug.; nullum est enim aliud quod huiusmodi clericos in minoribus privet beneficiis suis; at vero jus illud non procedit in dicto casu, nec verba ejus possunt ad illum adaptari. Quod patet dupliciter, primo, quia illa verba, *si quis clericorum infra sub diaconatum acceperint uxores*, cum pro-

prietate et rigore intelligenda sunt, ac restringenda, cum materia sit odiosa; vere autem et in rigore non accepit uxorem, qui matrimonium invalidum contraxit, quocumque ex capite nullitas contigerit; ergo.

18. Secundo, quia duo simul conjungit et praecipit Pontifex, scilicet ut hi compellantur et uxores retinere et beneficia relinquere; ergo quoties non possunt compelli ad uxores retinendas, non debent etiam compelli ad beneficia dimittenda, cum aequaliter utrumque praecipitur; quoties autem matrimonium est nullum, non potest quis compelli (per se loquimur) ad uxorem retinendam, non enim est uxor; ergo non est privatus beneficiis, imo nec videtur privandus, si nolit in matrimonio persistere, sed in suo ordine. Unde argumentor tertio, quia quoties matrimonium est nullum, persona ex se non manet inhabilis ad beneficia ecclesiastica, ratione status suscepti, quia revera illum non suscipit, et ita cessant in tali persona rationes ob quas jus illud latum est, scilicet, quia non potest quis servire uxori et beneficio, etc.; cum ergo etiam verba legis in rigore casum hunc non comprehendant, non potest ad illum verosimiliter extendi. Quarto denique, quia si in eo casu, quo per ignorantiam huiusmodi clericus contrahit matrimonium nullum, privatur beneficiis, non minus privabitur, etiamsi contrahat sciens impedimentum; consequens est falsum; ergo. Sequelam concedit Covar. supra, contra Decium, cons. 466. Et probatur, tum quia verba d. c. in utrumque aequaliter conveniunt; tum etiam, quia si respiciamus incapacitatem, in neutro invenitur; si vero respiciamus culpam, ille peccat, qui sciens impedimentum contrahit, non vero qui inculpabiliter ignorat. Minor autem probatur in favorem Decii, quia ille, qui sciens impedimentum contrahit, non potest habere voluntatem vere contrahendi, sed solum fide et exterius, cum sciat aliud hic et nunc impossibile; si ergo ille nihilominus privaretur beneficiis, quicumque etiam fide contrahens et sine consensu privaretur, quod est contra priorem partem ab omnibus receptam.

19. Verumtamen neque differentia, quae hinc sumi potest, ex diversitate affectus et consensus contrahentis, enervat difficultatem argumenti, aut sufficiens est ad reddendam rationem praedictae sententiae; quia non privatur quis beneficiis propter affectum, vel propositum contrahendi matrimonium, sed propter matrimonium ipsum, ut constat ex verbis legis, et

quando propositum est mere internum. Quod autem illud propositum jungatur actui externo, existimato matrimonio, parum refert, si illud matrimonium non est, cum eo ipso neque verba, neque rationes juris in eo locum habeant. Et ob eandem causam non refert quod ille actus procedat a vero affectu matrimonii, quia non satis est affectus verus, nisi sit etiam efficax: ille autem affectus non est efficax, etiamsi ex parte personae sit absolutus, quia lex impedit efficacitatem ejus. Sicut in impubere consensus potest esse absolutus, quantum est ex parte ejus, et nihilominus simpliciter est inefficax lege impediente: idem ergo dicemus de quolibet simili consensu. Et ideo etiam negandum est, huiusmodi personam, dum vult contrahere matrimonium, etiam velle efficaciter renuntiare juri suo aut beneficio, quia, sicut prior voluntas ratione impedimenti latentis redditur inefficax virtute legis, ita et posterior; nam cum haec posterior non sit explicita, sed implicita, quatenus scilicet in alia continetur, non est cur sit efficacior quam illa. Imo, secundum moralem satisque rationabilem interpretationem, videntur posterior includere conditionem efficaciae prioris voluntatis, id est, ea lege et conditione videtur quis velle renuntiare juri suo seu beneficio, dummodo verum statum matrimonii acquirat, quia non est verisimile ipsum velle utroque commodo privari, neque est ulla lex canonica quae illi imputet, vel in illo puniat talem voluntatem.

20. Unde inefficax etiam est argumentum, quod sumi potest ex c. *Eum qui*, de Praebend., in 6, ubi qui vi aut injuste occupat beneficium curatum, ipso facto privatur alio beneficio simili, quod habebat, etiamsi posterius vere non acquirat; hoc, inquam, argumentum inefficax est, tum quia est petitum a re longe diversa, et tale argumentum in materia poenali et odiosa ex suo genere inefficax est; tum etiam quia in illo casu committitur grave delictum occupandi injuste et indebite ecclesiasticum beneficium, in cuius poenam merito aliud aufertur, etiamsi aliud non obtineatur. In praesenti autem casu nullum delictum committit clericus in minoribus contrahendo, per se loquendo, et ideo hic non habet locum titulus ille, et causa privationis; et ideo si etiam cessat incapacitas personae, ob intervenientem nullitatem matrimonii, non video cur debebat censeri privatus beneficiis, maxime cum nullo jure sufficienter constet de huiusmodi privatione.

21. *An nomine beneficii comprehendantur pensiones.*—Ultima dubitatio, huic puncto annexa, est an nomine beneficii veniant in praesenti etiam pensiones, ita ut illis etiam privandus sit clericus in sacris matrimonium contrahens. Quam quaestionem tractant doctores de clerico in minoribus contrahente matrimonium; et quoad pensiones, quae dantur titulo et onere spirituali, omnes fatentur aequiparari quoad hoc beneficiis, quia huiusmodi pensiones non conceduntur laicis; clericus autem conjugatus quoad hoc tanquam laicus reputatur. Quoad alias vero pensiones, quae non dantur titulo spirituali, est diversitas opinionum. Nam Ludov. Gomes, in Reg. de annali possessore, q. 21, negat pensiones has vacare ipso jure propter matrimonium contractum a clerico in minoribus, quia tales pensiones conceduntur laico, ut est communis sententia, pro qua plures auctores refert Covar. supra n. 6. Qui nihilominus contrariam tenet sententiam, quam dicit usu curiae confirmatam esse, solumque excipi casum in quo aliud constet de voluntate Pontificis, ut quia concedit pensionem laico propter defensionem Ecclesiae, vel ex alia simili circumstantia. Quod etiam tradidit Navar., de Orat., c. 21, num. 53, et tenet etiam Gigas, q. 54, de Pensionibus; Gregor. Lopez, lib. 41, tit. 6, p. 1, qui omnes testificantur de consuetudine Romanae curiae, cui sine dubio standum est, etiamsi in rigore juris talis pensio sub nomine beneficii ecclesiastici non comprehendatur. Quamquam hodie post motum proprium Pii V, quo pensio quaelibet secum affert obligationem recitandi preces B. Virginis, consequenter jam habet annexum aliquem spirituales titulum, ratione cujus personae laicae ordinario jure dari non potest. Et hac ratione probabilius etiam est amitti per contractum matrimonii.

22. *Clericus in sacris contrahens matrimonium est privandus etiam pensionibus.*—Juxta hanc ergo doctrinam cum proportionem respondendum videtur ad quaestionem de clerico in sacris (de quo dicti auctores nihil speciale dicunt), hac servata differentia, quod clericus in sacris non privatur ipso jure pensionibus, sed ad summum per judicem privandus sit. Verumtamen, quia in his rebus odiosis non est facile extensio admittenda, nisi ubi vel jus vel manifesta ratio illam convicerit, ideo in praesenti necessarium non est illam communem doctrinam, quae de minoribus clericis datur, in majoribus simpliciter admittere, quia cap. *Decernimus*, in quo solo haec

illorum poena fundatur, tantum dicit, *beneficio ecclesiastico careant*, et ideo in rigore juris solum privandi sunt illis pensionibus, quæ veniunt appellatione beneficii ecclesiastici, ut sunt illæ quæ vel ob spiritualem titulum dantur; in aliis vero consulenda esset propria consuetudo in modo puniendi hoc delictum. Nam consuetudo illa, quæ circa clericos minores servatur, per se non satis est, nisi constet eandem ad clericos etiam in sacris derivatam esse. Verum est jam nunc quamlibet pensionem censi a modernis auctoribus dari spirituali titulo propter dictum onus recitandi Horas Virginis, ex quo fit jam comprehendi sub nomine beneficii.

23. Tertia poena, quæ propter hoc delictum imponitur, est irregularitas, ut sentiunt communiter supra citati auctores, pertinetque hæc irregularitas ad illam speciem bigamiæ, quæ similitudinaria dicitur, de qua, et de hoc casu in speciali in materia de irregularitate copiose disputatum est, tom. 5, in tertia parte, disp. 49, sect. 4. Atque huc etiam spectat, quod talis clericus deponi jubetur in cap. *Presbyter*, 28 d., de qua poena videri potest Abb., in cap. *At si clerici*, de Judiciis; et Bernard. Diaz, in Practic., capit. 74, alias 80, ubi tam ipse, quam Salzedo, alias explicant hujus delicti poenas, sed pro instituto nostro hæc sufficiunt.

24. *Hoc votum obligat ad perpetuam et integram castitatem.*—*Clericus in sacris quando censeatur concubiniarius.*—Tertio dicendum est obligare hoc votum castitatis ad servandam perpetuam et integram continentiam in omnibus actibus etiam alias jure naturæ prohibitis. Conclusio est certa, et ab omnibus sine dissensione recepta. Ratio autem est, quia hoc votum non est tantum non nubendi, sed est absolute et simpliciter votum continentiae, seu castitatis, ut constat ex omnibus auctoribus, et ex decretis Pontificum et Conciliorum supra adductis cum tota Patrum traditione, et ex communi sensu et consuetudine totius Ecclesiae, quæ est optima legum interpret. Votum autem continentiae non solum obligat ad abstinendum a matrimonio, sed etiam ab omni actu et desiderio libidinoso, et castitati contrario; ergo. Unde fit clericum fornicantem, vel simile crimen committentem, non solum intemperantiam, sed etiam sacrilegium committere, ut in superioribus satis explicatum est. Hinc clerici in sacris incontinentes specialibus poenis afficiuntur in jure. In quo tamen observandum est, jura ecclesiastica

præcipue punire clericos concubiniarios, vel poena irregularitatis, vel saltem poena suspensionis, vel propriae, vel quæ ad illam revoceatur. De qua poena late dictum est in materia de irregularitate, et de suspensionis censura, ubi etiam explicavimus quis proprie censeatur concubiniarius; non enim omnes, qui semel aut iterum, imo nec qui frequenter labitur cum diversis personis, concubiniarius dicitur, sed qui ad hunc turpem usum aliquam certam feminam destinatam, et speciali amicitiae fœdere conjunctam habet, et cum ea pravam consuetudinem exercet, ut latius dicto loco. Pro aliis vero singularibus delictis, quæ hunc statum pravum non includant, etiamsi gravissima sint, non invenio speciales poenas ecclesiastico jure impositas ipso facto incurrendas, præter eas quas in materia de irregularitate et suspensione declaravimus. Quomodo autem similia delicta in clericis punienda sint ab Ecclesiæ pastoribus, explicant juris canonici interpretes, in cap. *Si clerici*, de Judiciis, et in cap. *Vestra*, et cap. *Quæsitum*, de Cohabit. cler. et mulier., et prosequuntur late Bernard. Diaz, et Salzedo in Practica criminali, a cap. 68 usque ad 86; et videri potest Gratianus, 81 d., cap. *Si quis clericus*, cum sequentibus.

25. *Debent vitare contubernia, et familiaritatem feminarum.*—Ad hujus denique obligationis integram observationem pertinet frequens ac diligens antiquorum canonum admonitio ac prohibitio, ut clerici vitent contubernia, et convictum seu familiaritatem feminarum. Sic Concilium Nicænum, can. 3, nulli clericorum ait licere habere secum mulierem extraneam. Quod etiam statuit Concilium Elibertinum, can. 27, et in Toletano II, cap. 3, Toletano IV, cap. 42, Hispalensi I, can. 3, et Concilio Gerandense, can. 7, quod specialiter loquitur de his clericis, qui sine conjugibus ordinantur. Item Concilium Illerdense, cap. 15, et Bracharense III, can. 5, ubi sola mater excipitur, ita ut nedum cum sororibus vel propinquis cohabitatio concedatur: *Ne licentia (inquit) sororum, vel propin quarum mulierum familiarior habeatur ad patrandum scelus.* Quod exemplum omnibus clericis dedisse Augustinum refert Possidonius, in vita ejus; *nam quæ cum sorore mea sunt* (dicebat ille), *sorores meæ non sunt.* Cujus sententiæ meminit etiam Gregorius, lib. 7, epist. 39, addens: *Docti ergo viri cautela magna debet esse nobis instructio.* Et multa alia de hac re congerit decreta Gratianus, d. 81, a cap. *Clericus*, 20, usque ad finem; in quibus non solum cohabi-

tatio, sed etiam omnis nimia vel suspecta familiaritas et confabulatio cum feminis, clericis prohibetur; et specialiter Lucius Papa (ut Gratianus refert) vel potius Clemens, epist. 2: *Clericus (inquit) ad feminae tabernaculum solus non accedat, sine majoris natu sacerdotis jussione; nec presbyter solus cum sola adjungatur, sed duobus adhibitis testibus visitet infirmam, nec solus cum sola femina fabulas miscet.* Unde etiam in Concilio Matisconensi I, can. 3, cautum est, *ut nulla mulier in cubiculo Episcopi, absque duobus Presbyteris, aut certe diaconi ingredi permittatur.* Et e converso in Concilio Epauensi, can. 20, tam Episcopis quam Presbyteris, etc., ad feminas prohibetur accessus, nisi cum Presbyterorum aut clericorum testimonio. Concilium autem Terracon., c. 4, non solum de Clericis, sed etiam de monachis et religiosis, nec de quibuscumque feminis, sed etiam de sanguine proximis ita statuit: Cum ad earum visitationem pergunt, testem solatii sui fide et ætate probatum adhibeant secum.

26. *Quas poenas incurrant transgressores.*—Præterea non solum canones Ecclesiastici, sed etiam leges civiles hoc ipsum comprobant, ut in superioribus citatum est ex Justiniano, in Authent. de Sanctissimis Episcop., et idem habent leges Hispaniæ, part. 1, tit. 6, lib. 37 et sequentibus. Per extraneas autem mulieres intelligunt hæc jura omnes illas, quæ non sunt sanguine conjunctæ in aliquo gradu ex ibi annumeratis; sed quia in hoc invenitur aliqua varietas, nam quædam jura excipiunt matrem solam, et aviam, quam excludi verisimile non est; alia addunt propriam filiam virginem, ex priori scilicet matrimonio habitam, ut patet ex dict. can. Concilii Elibertini, quod etiam requirit ut sit dicata Deo. Item solent aliquando excipere sororem, amitam, et materteram, ac denique aliquando omnes in secundo gradu consanguinitatis conjunctas; ideo in hoc standum est illi generali regulæ, ut omnes illæ prohibitæ intelligantur, de quibus possit haberi suspicio; hanc enim regulam revocatis prioribus canonibus amplectitur Gregorius IX, in cap. 1, de Cohabit. cler. et mulier. et Innoc. III, in cap. penult., eod. tit., ac tandem Concilium Tridentinum, sess. 25, cap. 14, de Reformatione. Quæ autem hujusmodi sint, prælatorum judicio definiendum est. Poenæ autem, quæ propter transgressionem aliquam, vel scandalum, in hac parte dantur, plures imponuntur in prædictis decretis, quæ a Concilio Tridentino revocantur, et

aliæ adduntur; omnes tamen sunt ab Episcopis ferendæ, et ipso facto non incuruntur, una excepta, quam Concilium addidit, scilicet, *ut si a superioribus moniti ab eis se non abstinerint, tertia parte fructuum, obventio-num, ac proventuum beneficiorum suorum quorumcumque et pensionum ipso facto sint privati.* Probabile autem est necessariam esse sententiam declaratoriam, ut eam restituere teneantur; nam ibidem subditur, arbitrio Episcopi applicandam esse fabricæ ecclesiæ, aut alteri pio loco. Ipsi autem Episcopo loco hujus poenæ imponitur suspensio ipso facto, si, a Synodo provinciali admonitus, ab hujusmodi crimine non abstinerit; quam censuram, tom. 5, in 3 part., disput. 31, sect. 4, declaravimus.

CAPUT XIX.

AN QUID OBLIGETUR, VEL QUOMODO PECCET CLERICUS QUI POST MATRIMONIUM IN SACRIS ORDINATUS EST VIVENTE UXORE.

1. *Que requirantur, ut licite ordinetur.*—Duobus modis fieri potest hujusmodi ordinatio, scilicet, licite et illicite; hoc enim nec intrinsece malum est, nec jure divino prohibitum, ut est de fide certum ex Paulo, 1 ad Tim. 3, et ad Tit. 1, et ex aliis supra adductis, cap. 1 et 2. Neque etiam Ecclesia ita hoc absolute prohibuit, quin servatis debitis circumstantiis eodem jure ecclesiastico declaratis licite fieri possit. Primo ergo, ut hoc licite fiat, necessarium est ut ex tali matrimonio irregularitas bigamiæ non sit contracta, nam tunc constat, etiam mortua uxore ordines suscipere non posse, nedum ipsa vivente. Quibus autem in casibus talis bigamia vera et interpretativa incuratur, tom. 5, in 3 part., disp. 49, late tractavimus. Secundo, requiritur ut ex consensu uxoris ordo suscipiatur, quod jam antiqui canones sepe admonuerunt, ut supra vidimus; exigit enim hoc justitiæ ratio, et votum emittendum in ipsa ordinatione, in Ecclesia Latina, in qua clericis in sacris usus propriae uxoris prohibitus est, et absolutum votum castitatis emittitur, ad quam non potest conjugatus integre obligari sine licentia uxoris, neque etiamsi id facere tentet, id poterit licite observare.

2. *Excipiuntur duo casus, in quibus invita uxore quis ordinari potest.*—Ex hac vero ratione intelligitur ab hoc onere eximi conjugatum, qui alio titulo vel liberatus est ab